

QUADERN

DE LES IDEES, LES ARTS I LES LLETRES

Abril del 2004 - Número 145

Romà Vallès: modernitat i avantguarda

Martí de Riquer

Muriel Casals Couturier

La cultura es mereix el nostre màxim interès

Potenciar la cultura és potenciar la creativitat, la convivència, el progrés i tot allò que enriqueix una societat moderna i avançada.

Al Banc Sabadell, la cultura ens mereix el màxim interès.

BancSabadell

SUMARI

LLETRES

Entrevista
a Martí de Riquer i Morera
Josep Lluís Martin Berbois 3

Quaderns literaris:
Un paisatge plural
Josep Maria Ripoll 7

Sense Treva
Manel Castells 9

Notícia de llibres sabadellencs
Lluís Subirana 10

CINEMA

Balseros (2002) de Carles
Bosch i Josep M. Domènech
Pere Cornellas 27

CREACIÓ

Poesia
Montserrat Milian i Massana 12

Trifé, de parpelles transparents
Josep Gerona 13

SOCIETAT

Dolors Comellas.
Una font primària de l'exili
infantil femení de 1939
Ernest Gallart i Vivé 28

Passejant per Girona
Josepa Blanch 33

CARTES A UN POETA

Capitol IV
Maite Soler 14

SABADELLENCS

SEMBLANÇA
Muriel Casals Couturier
Pere Font i Grasa 35

ARTS

Ofelimós
4 - Joaquim Conca i Grau
Ana Fernández Álvarez 16

Romà Vallès i Sabadell
Rosend Lozano Moya 17

Redescobrim Dalí
Mila Torres 22

Sabrina Sampere:
una artista amb futur
Mila Torres 25

Albert Ràfols-Casamada al
Museu d'Art de Sabadell
Mila Torres 26

SECCIONS

CUINA
Petra
Joan-Antoni Ferran 42

DILLUNS
De la inanitat al desconcert
Pere Cornellas 43

WORK IN PROGRESS
Calbius 44

FUNDADOR

Joan Cuscó.

EDITOR

Manuel Costa.

DIRECTOR

David Serrano.

CAPS DE SECCIÓ

Manuel Costa (Idees), Mila Torres (Art), David Serrano (Lletres), M.T. Soler (Creació), Pere Font (Sembiança), Pere Cornellas (Cinema), Pere Cornellas i Antoni Dalmasas (Dilluns)

COL-LABORADORS

Roger Alier, Vicenç Altaió, A. Argilés, Artur Aribau, Albert Arnaus, Sergi Aviles, Cosme de Barañano, Joan Bassegoda, Imma Baucells, Gabriel Bou, Max Cahner, Fco. Calvo Serraller, Maria Calzada, Ricard Calvo, Manel Camps, Jordi Castellanos, J.L. Cebrián, Isabel Cid, Antoni Clapés, Pere Cornellas, Pol Costa, Bartomeu Cruells, Joan Cuscó, Antoni Dalmasas, Jordi Domènech, Albert Escoda, Arcadi Espada, Ana Fernández, Joan-Antoni Ferran, Salvador Faura, Immaculada Fontanals, Manuel Foraster, Moisès Galindo, Ernest Gallart, Teresa Garcia, Bernat Gasull, Dolors Godayol, Jordi Graset, Miquel Guerrero, Enric Larreula, Rossend Lozano, Sergi Mallol, Marta Maragall, Javier Marías, Jordi Martín Vila, Esteban Martínez, Jaume Mercadé, Jordi Miralles, Jordi Moliner, Pere Monistrol, Eduard Pini, Jaume Puig, Antoni Puigverd, Joan Ripoll, Josep Maria Ripoll, Pere Roca, Jordi Roca, Àngel Mª Rodríguez, Antoni Sala, Miguel Sáenz, Silvia Sáiz, Jordi Serrano, Montse Serrano, Maria Teresa Soler, Josep Mª Subirachs, Lluís Subirana, Milagros Torres, Josep Torrella, Francesc Ventura, Feliu Viaplana, Joan Vilacasas, Oriol Vila-Puig, Vicenç Villatoro.

MAQUETACIÓ

Txema Lacunza

EDICIÓ

Fundació Ars

Migdia, 18 · Tel. 937 259 427

08201 Sabadell

REALITZACIÓ

Filmació i Impressió: ArtGraf Sabadell, S.L.

PUBLICITAT

Gràfic Set, PCI, SL.

Cabanyes, 8

Tel. 937 120 520 - Fax 937 120 579

08203 Sabadell

Publicació bimestral

ISSN 1695-9396

DL B-16799-1978

Preu de l'exemplar: 3,50 €

PORTADA: Romà Valles i Sabadell

Foto de Rossend Lozano

Els textos signats reflecteixen l'opinió personal dels autors respectius.

FUNDACIÓ
Amics
de les Arts
i de les Lletres
de Sabadell

Carta del director

Fa un any dedicava aquest espai a la situació conflictiva que vivia el país, immers en discussions quotidianes en qualsevol àmbit, i el món en general, amb l'inici de la intervenció bèl·lica injustificada sobre l'Iraq. Fins i tot el Barça, per posar un repunt irònic, semblava que agonitzava... Tot això a les portes del nostre Sant Jordi...

Un any més tard sembla que les coses prenen altres camins, camins a nivell de política internacional més sensats i menys imperialistes que esperem que duguin a la recuperació de la dignitat del poble iraquí, no dic ja de l'afganès, i camins de diàleg a l'interior, esgotada com estava la via de la crispació constant i on la política, com a forma de cultura cívica, havia perdut bona part dels seus trets identificadors del pacte, la negociació i l'acceptació de la divergència ideològica.

Sant Jordi, la nostra gran festa, continua plena de les seves llums i les seves ombres, on els llibres més venuts no ho són per la seva qualitat sinó pel seu caràcter mediàtic. No hi estic en contra, em sembla pobre si això significa que és l'única oferta rendible i interessant per a tothom... Si és així, pleguem i dediquem-nos al macramés o a la pesca salada. Però val la pena continuar-ho intentant, des de la humilitat i el treball constant. Des de l'altruisme també si cal.

David Serrano

MONISTROL
CINE FOTO

Fotografia - Cinema

Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL

RIBAS
OPTICS

AL VOSTRE
SERVEI
DES DE 1945

Via Massagué, 32 - Tel. 93 725 13 36

Rambla, 41 - Tel. 93725 99 67

08202 SABADELL

LLETRES

Entrevista a Martí de Riquer i Morera

Josep Lluís Martín Berbois

El passat mes de gener, l'erudit medievalista Martí de Riquer ens rebia en el seu domicili. Aprofitant l'avinentsa del seu proper norantè aniversari, el proper mes de maig, i el recent Premi Bartomeu March a la crítica literària pel llibre *Para leer a Cervantes*, no vam voler perdre l'ocasió per a fer un repàs per la seva vida acadèmica i, a la vegada, gaudir del seu magisteri.

Vostè de ben petit ve estar en contacte amb la cultura probablement degut al seu avi, Alexandre de Riquer?

La influència va ésser familiar, ja que al meu avi el recordo molt poc perquè jo tenia sis anys quan ell morí. Però a casa meva, per part de la meva mare, Maria Morera (neboda del pintor Jaume Morera i Galícia), sempre havien hagut llibres. A més, a l'hora de dinar, a taula sempre es parlava de coses literàries.

Però en quin moment vostè quedà encisat pel món de la literatura?

Això no és pot saber, jo sempre pensava que estudiés el que estudiés sempre seguiria llegint i estudiant, però no ho vaig pensar mai que faria literatura.

Durant el període universitari coincidí amb d'altres alumnes que després serien grans personalitats en els seus respectius camps, com per exemple Jaume Vicens Vives o Miquel Batllori.

A en Jaume Vicens Vives no el vaig tenir ni de company ni professor, perquè hi havia tan poca diferència d'edat, uns cinc anys, que ni ell va ésser professor meu ni jo vaig ser company seu. Però després quan vam coincidir de professors a la facultat vam tenir una extraordinària amistat. Molt sovint en Jaume Vicens venia al meu seminari a demanar-me algun llibre o preguntar-me alguna cosa, i quan jo estava treballant i tenia algun problema històric anava al seu seminari, que estava molt a prop, i li preguntava. És a dir, hi havia una relació quasi diària.

El Pare Batllori en el llibre *Records de quasi un segle* esmenta: *El doctor Rubió sentia com una mena de por i d'admiració per en Riquer. Quan parlava d'ell deia: "L'admiro perquè s'atreveix a tot". Era tan agosarat en la recerca?*

No sé per què ho diu això. En algunes ocasions deia coses molt esbojarrades, en algunes he tingut raó, d'altres no. Potser tenia poca mesura, m'estimava més ser audaç que tímid.

Què recorda d'aquells anys de formació?

Les hores i hores de lectura a la Biblioteca de la universitat i sobretot a l'Ateneu, que aleshores no tancava mai. Recordo que a les deu de la nit els bibliotecaris et preguntaven si volies algun llibre i marxaven. També recordo haver estat tota la nit treballant i a les sis del matí veure com arribaven els periodistes que havien acabat la feina, i venien a fer la tertúlia. Alguna vegada havia arribat a entrar a les tres de la tarda i haver sortit a les sis del matí. Era molt agradable.

Als vint anys publica el seu primer llibre: *L'humanisme català*. Podem parlar d'un humanisme català?

Bé, van haver unes discussions amb la Lola Badia i el Pare Batllori. Jo sempre els contestava el mateix, *Lo sommi* de Benat Metge està escrit a finals del segle

XIV, sinó el tinguéssim datat diríem que és de finals del segle XV. Bernat Metge, en llengua vulgar, es va avançar a les actituds modernes renaixentistes. Jo sempre he cregut que ha hagut un humanisme català.

Com aconseguí publicà de tant jove?

Era quan en Casacuberta m'enca- rregà als dinou anys l'edició crítica d'Antoni Casals, i és clar, vam haver de treballar molt i anàvem junts a la Biblioteca de Catalunya a consultar els manuscrits. Jo anava fent aquest llibre (*L'humanisme català*), li vaig ensenyar i em va dir que me'l publica- va de seguida.

Abans ja ha esmentat que freqüen- tava llocs com l'Ateneu Barcelonès o la Biblioteca de Catalunya. Suposo que en els dos llocs deuria adquirir un gran nombre de coneixements.

A la Biblioteca de Catalunya feia una cosa que és molt convenient, anar-hi sense cap projecte. És a dir, no anar darrera d'un llibre sinó anar mirant lli- bres o col·leccions. Per exemple, arri- bar a una col·lecció de pergamins grecs i veure què saps sobre això, estar unes hores mirant-los i ja ho saps per tota la vida. Un s'ha de fer familiar amb coses que un dia o altre hi hauràs de recórrer, però sense cap finalitat, això a mi em va donar molt bons resul- tats.

S'aprenia més a llocs com la Biblioteca de Catalunya o a l'Ateneu que a la universitat, o era un altre tipus de coneixement?

Eren dues coses molt diferents, la biblioteca de la universitat era molt incòmode, de fet jo només hi he anat quan he hagut de consultar manus- crits que només estaven allà. En canvi,

la Biblioteca de Catalunya tenia un fons extraordinari i l'Ateneu tenien l'avantatge de l'horari. De l'Ateneu també recordo que podies prendre't un cafè i que et netegessin les sabates mentre llegies. L'únic que no podies fer, malgrat que fos agost, era portar americana.

Pràcticament mai esmenta quelcom sobre el període de la guerra civil. Però m'ha d'explicar com l'inici del "Discurs de la pau" de Demòstenes el va ajudar a creuar la frontera.

Fou una causalitat enorme. Jo vaig passar la frontera sense cap mena d'autorització i sense diners, que era pitjor. La guàrdia mòbil em va trobar i em va dir que m'havien d'aplicar una llei semblant a la de *vagos y maleantes*. Llavors un dels membres que formava la guàrdia mòbil em preguntà quina era la meua professió i li vaig dir que era estudiant de clàssiques, ell em digué que també ho era i que estava fent una tesi sobre el "Discurs de la pau de Demòstenes". Llavors li vaig recitar un fragment (també ho fa en aquesta entrevista), aquell noi em va mirar i em va dir "vostè no té diners, però té que un ploma molt bonica", tot seguit me la va comprar i així vaig tenir diners perquè no m'apliquessin la llei. A continuació, va treure's la ploma de la butxaca i em va dir que tenia "el gust de regalar una ploma al meu nou alumne i estudiant de Demòstenes". **Quina casualitat, no?** Imagini's que arribo a ser matemàtic.

A l'inici de la guerra, la Generalitat creà un servei de salvament de biblioteques, arxius, i museus. Vostè hi va formar part. Quin era la seva comesa en aquest servei?

La primera finalitat meua va ser camuflar-me. Hi havia tres branques, museus (Folch i Torres), biblioteques (Jordi Rubió), arxius (Agustí Duran i Sanpere), jo estava en arxius. Es tractava de visitar aquelles cases que estaven ocupades sobretot per la FAI i que en ocasions cremaven documentació, i anàvem a rescatar-la. En algunes ocasions era un tracte molt difícil perquè de la documentació en feien pasta de paper, fins que el senyor Duran va tenir el gran encert de trobar un fons editorial de *El hombre y la Tierra* d'Elisée Reclus que era la biblia dels anarquistes. Aleshores, anàvem als anarquistes i els hi dèiem que els regalaríem un Reclus (quatre volums), i ens emportàvem un arxiu del segle XII. Hi havia moments de perill, el senyor Duran va estar arribat a estar amenaçat en alguna ocasió.

Tornem als seus estudis. Els primers pels quals es comença a interessar són els autors clàssics valencians, com per exemple la seva tesi doctoral "Tradiciones castellana de Ausias March" o les recerques referents a Gilibert de Pròxita, Jordi de Sant Jordi o Joanot Martorell. Què tenen els autors valencians?

Si jo faig molta literatura personalista és perquè en el segle XV la literatura catalana té molta més força i entitat a València, i la literatura catalana neix com a molt al segle XV. Per cert, a mi em fa molta gràcia quan diuen el País Valencià i el Principat. Home! Si dius Principat digues Regne de València, jo sempre dic Regne de València. Doncs, el Regne de València té una cort més forta i una gran prosperitat econòmica i comercial amb Itàlia. Hi ha un projecte de literatura catalana a València.

Respecte a Jordi de Sant Jordi, és un personatge el qual ha estudiat durant varis anys ja que a l'any 1935 publicà "Jordi de Sant Jordi, Poesies" i a l'any 1984 publicava, juntament amb Lola Badia, "Les Poesies de Jordi de Sant Jordi, cavaller valencià del segle XV". Què la fet dedicar-se tant de temps a aquesta personalitat?

Que és un bon poeta. És a dir, tingui en compte que als cançoners hi ha centenars i centenars de poetes al catorze, però abunda la mediocritat i quan arribes a Jordi de Sant Jordi veus que és una altra persona, veus que és un poeta de debò, igual que Ausiàs March.

Parlant d'Ausiàs March, que és una altra personalitat que ha estudiat a fons. Podríem esmentar que fou el millor poeta de la llengua catalana?

Sí. És el millor en el missatge, el sentit, la passió, la gran força moral, però en la forma no tant, en la forma és una mica barroer. En els seus propis escrits ja reconeix que escriu sense art. Que un poeta que estudia les arts des de petit confessi que no té art, és molt interessant. Això mostra la gran personalitat d'aquest home.

També ha realitzat una extensa recerca vers la figura de Joanot

Martorell. En una ocasió vostè esmentà que “el Tirant lo Blanc és la millor novel·la catalana de tots els temps”. Per què?

Perquè ho és. Senzillament, digui'm vostè una altra que sigui millor que el Tirant lo Blanc, mentre no la trobem seguirà sent la millor.

S'ha comentat que podria haver-se escrit per més d'una persona, ja que hi ha alguns fragments que estan redactats de manera diferent. Vostè ho creu?

Jo ara crec que no. Com pot ésser que en el pròleg d'un llibre digui que “jo, només jo i no un altre l'ha fet” i que després, al final, hi hagi un colofó que digui que l'ha continuat un altre? És a dir, aquell que ha escrit un colofó ha llegit el pròleg. Jo crec que en Joan de Galba va ésser una mena de corrector d'estudi. El Tirant va sortir a la impremta, és el primer llibre que no tenim manuscrits, i en Galba el deuria revisar. Jo hi veig una unitat.

A l'any 1943 començà a donar classes de literatura medieval castellana, catalana i gallega, i en el 1944 ingressà a la Reial Acadèmia de Bones Lletres. Què aportaren aquests dos importants esdeveniments per a la seva carrera professional i personal?

També donava provençal. No ho sé, potser haver trobat la direcció del que seria la meua carrera.

Durant un semestre de 1960 donà classes al que llavors era el Príncep Joan Carles. Quin record guarda de la seva estada amb l'actual monarca?

Molt agradable. Mai havia fet una classe amb un sol alumne. El que més va costar al començament és que ell intervingués, però vam aconseguir-ho entre tots dos. Aleshores vaig aconseguir que les classes no fossin una exposició, sinó una conversa sobre un tema determinat. Recordo que era molt difícil d'acabar, jo sempre volia dir prou i ell sempre volia molt. Llavors vam fer un pacte, ell tenia un gos i vam acordar que quan fes una hora, aquest entraria i significaria que la classe havia finalitzat.

A l'any següent (1964) publicà una de les seves obres més reconegudes, els tres primers volums de la “Història de la literatura catalana”. Uns volums que també tindran, més tard, com a coautors a Antoni Comas i a Joaquim Molas, que havien estat alumnes seus. Què va suposar publicar aquests volums i, a la vegada, treballar amb exalumnes seus?

Els ho van fer després i pel seu compte. Aquests volums són el resultat dels cursos, eren uns apunts que tenia per a poder donar classes. Quan vaig guanyar la plaça vaig començar, per les tardes, a complimentar-los i a redactar-los. Després els ho vaig comentar a l'editorial Ariel i els va entusiasmar, llavors ells el van enriquir amb molta il·lustració i van sortir aquests tres volums.

Deuria ésser força esgotador.

Era una època terrible de treball, perquè hi havia dies que corregia proves del primer, galerades del segon i redactava el tercer, simultàniament.

El 1965 aconseguí un dels seus somnis, entrar en la “Real Academia Española”. Quina sensació va tenir a l'ésser reconegut per la seva feina?

Més que un somni, fou una sorpresa. Vaig conèixer persones interesantíssimes sobretot pel tracte epistolari que vaig tenir amb Ramón Menéndez Pidal i un íntim amic meu, Dámaso Alonso.

Durant els anys següents els seus estudis no minven, però entre ells cal destacar l'obra “Los trovadores, historia literaria y textos” del 1975.

Això té la mateixa línia que amb la literatura, és un curs que feia de literatura provençal. Abans hi havien moltes dificultats bibliogràfiques pels alumnes i, jo tinc una biblioteca bastant bona sobre literatura provençal clàssica, ara al fer les antologies pels alumnes els portaves a classe i era més fàcil poder-les realitzar.

Als trobadors sempre se'ls ha relacionat amb l'amor vers a una dona, però em sembla haver llegit que també utilitzaven la poesia per a d'altres aspectes com la política.

És clar que sí!. La cançó és la part amorosa del trobador, però el sirventès és la poesia personal directe sobre persones i principis immediats. Tingui en compte que els trobadors estaven adscrits a un senyor determinat que tenien una política. En aquest senyor li convenia, de tant en tant, assenyalar una determinada posició davant un fet o atacar un enemic. Els trobadors eren la premsa perquè anaven a tot arreu, no hi havia una altra manera, i moltes vegades assenyalaven la posició d'aquests senyors, era com l'editorial d'un diari. Gràcies als trobadors coneixem molts fets històrics que desconexeríem.

Disculpi la meua ignorància sobre aquest tema, però que se'n sap de les dones que feien de trobadors?

Es coneixen sis o set “trobairitz”, de les quals hi ha una molt bona, Beatriu de Dia, que escrivia poesies amoroses a l'estil dels homes.

El 1979 publicà un llibre pel qual té un gran afecte: “Quinze generacions d'una família catalana”. S'endugué moltes sorpreses de la família alhora de preparar el llibre?

Ja anava preparat, hi havia coses que ja les sabia, d'altres les desconexia. Vaig tenir la sort de tenir un arxiu magnífic amb cartes personals. Un arxiu normal està estructurat per capítols matrimonials, contractes de conreu, possessions de finques, coses que reverteixen sobre la posició econòmica d'aquella família. Però la meua família ho guardava tot, cartes familiars i coses curioses com bitllets de la rifa del segle XIX que ara no en queden. A més, des del meu reb-savi tenien un costum molt bo, ja que quan enviaven una carta guardaven l'esborrany, d'aquesta manera tenien la carta que havien enviat ells i la resposta que rebien. Això em va permetre poder obtenir aquesta visió seguida d'aquesta família catalana. Si tinguéssim cinc o sis llibres com aquest tindriem un coneixement de la vida íntima catalana perfecte.

Podrem gaudir d'una continuació?

No, no. No tinc cap mena d'interès. D'aquí dos-cents anys ja hi haurà algú que ho farà.

En el capítol VI de la primera part del "Quixot" (un altre dels seus grans estudis) apareix aquest fragment: *"Por tomar muchos juntos, se les cayó uno a los pies del barbero, que le tomó gana de ver de quién era, y vio que decía: Historia del famoso caballero Tirante el Blanco. -¡Válame Dios!- dijo el cura, dando una gran voz-. ¡Que aquí esté Tirante el Blanco! Dádmelo acá, compadre; que hago cuenta que he allado en él un tesoro de contento y una mina de pasatiempos". Fins a quin punt "Tirant lo Blanc" va influenciar a Cervantes?*

L'influeix l'actitud irònica sobre els llibres de cavalleries, però el Tirant no és un llibre de cavalleries, és un llibre de plebers. En canvi l'Amadis de Gaula té lloances, països exòtics, dracs, i el Tirant lo Blanc no. I això és el que l'ha condicionat. Una mostra d'aquesta realitat és el que segueixen dient els mateixos personatges respecte el Tirant: *"Aquí comen los caballeros, y duermen i mueren en sus camas(...)"*.

Cervantes trigà deu anys en escriure la segona part del "Quixot", i probablement pressionat perquè aparegués el "Quixot d'Avellaneda". Quatre mesos després de la publicació de la segona part moria Cervantes i, fins i tot, podríem haver-nos quedat sense segona part. Què va fer que l'autor es demorés tant en la culminació de l'obra?

Si no hagués estat pel Quixot d'Avellaneda, no l'hagués escrit. Quan va sortir el "Quixot", Cervantes que era un escriptor poc considerat, havia fet algunes comèdies amb poc èxit, i de sobte va tenir un gran prestigi amb forces edicions i traduint-se en anglès. Llavors es va dedicar a publicar coses que havia escrit abans com las "Novelas ejemplares" i que ningú li havia publicat, i ara tothom li volia publicar. L'aparició del "Quixot d'Avellaneda" obligà a Cervantes a realitzar la segona part.

En el seu últim llibre, "Para leer a Cervantes" (Premi Bartomeu March a la crítica literària), trobem un recull revisat i actualitzat d'aquells treballs més notoris sobre el "Quixot" que a dut a terme al llarg de la seva vida acadèmica. Però com s'ha de llegir el "Quixot", en quines condicions?

S'ha de llegir tenint en compte que Cervantes ens ho està explicant, perquè ell busca el contacte amb el lector. Em fa l'efecte que és una conversa on et va explicant la història somrient, de tant en tant et "dóna un cop de colze", et "pica l'ullet", etc. Ningú s'ha de preparar per llegir el "Quixot".

En ocasions es realitzen obres monogràfiques, però manca l'estudi d'altres disciplines del mateix període i que poden ésser de gran vàlua per complementar el tema tractat. Poden relacionar-se les diverses disciplines i, a la vegada, ajudar-se entre elles per a obtenir un major coneixement, com per exemple la història, la història de l'art o la música? Potser aquesta última un xic oblidada?

És cert que s'oblida molt la música. Miri, jo de música no en puc fer perquè no en sé, jo procuro estudiar l'harmonia, la simbologia medieval, la qüestió heràldica, aspectes de la guerra i de la vida social. He anat voltant el món medieval des de diferents llocs, perquè una vegada domines aquests aspectes adquireixen l'esperit d'aquell moment.

En una de les darreres entrevistes que li han realitzat, vaig llegir que els llibres d'Aghata Christie i Conan Doyle l'havien ajudat pels seus treballs de recerca. En què l'ha ajudat aquest tipus de literatura?

Doncs sí! Perquè m'obliguen a la deducció i a l'exercici mental, des de trobar els indicis fins arribar al final. Durant la meua carrera he pogut d'esbrinar uns sèrie de misteris i he aplicat aquesta tècnica i m'ha anat molt bé.

Per anar finalitzant, no fa gaire vostè esmentava que "no he treballat mai, perquè m'ho he passat tant bé, i això no és treballar". La veritat és que costa de pensar que no ha treballat mai veient l'extensa bibliografia que ha fet.

Treballar és picar pedra. No puc dir que he treballat perquè m'ho he passat molt bé fent la meua feina. És un altre concepte de treballar.

En aquests moments està treballant en algun projecte?

No. Aviat faré noranta anys i només em dedico a fer el que el cos em demana, o sigui, llegir novel·les.

**FINQUES
CARNER**

Agent de la propietat Immobiliària

Sant Antoni Mª Claret, 18 • SABADELL
Tels. 93 725 47 66 - 93 725 49 76

1957

2003

LA
LLAR
DEL
LLIBRE

46 anys a Sabadell

ESCOLA DEL SOL

C. Migdia, 35-45 - C. Sant Pau, 20
Tels. 93 727 82 46 - 93 725 74 61
08201 Sabadell